Asiantuntijalausunto HE 190/2017 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Oulun käräjäoikeus

laamanni Antti Savela

osaston johtaja, käräjätuomari Heikki Juntunen

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asiantuntijalausuntonamme toteamme seuraavan.

Yleisarvio

1. Hallituksen esitys on kokonaisuutena perusteltu ja toteuttamiskelpoinen.

Summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittäminen

2. Summaaristen asioiden keskittämisellä on saavutettavissa niitä etuja, joita hallituksen esityksessä kuvataan. Kansalaisten yhdenvertaisuus lisääntyy ja myös taloudellista tehokkuutta on saavutettavissa.

3. Keskittämisessä olisi kuitenkin voitu mennä paljon pitemmälle, esimerkiksi keskittämällä summaariset asiat 2-3 käräjäoikeuteen. Tällainen ratkaisu olisi tuonut ehdotettua selvemmin esille keskittämisen hyödyt pitemmällä aikavälillä. Kun summaarisia asioita käsitteleviä käräjäoikeuksia on jatkossa yhä yhdeksän, voidaan arvioida, että työtavat ja lain soveltamiskäytännöt tulevat poikkeamaan käräjäoikeuksien kesken merkittävästi. Käräjäoikeudet ovat toisiinsa nähden itsenäisiä ja riippumattomia. Siksi tavoite asioiden käsittelyn, työtapojen ja työn organisoinnin yhdenmukaistumisesta toteutuu vain kussakin käräjäoikeudessa käsiteltävien summaaristen asioiden osalta, ja käräjäoikeuksien kesken vain osittain.

4. Arviomme on, että hallituksen esityksessä esitetty malli on vain välivaiheen ratkaisu. Lopullisena tavoitteena tulee olla summaaristen asioiden valtakunnallinen työjono, jota johdetaan keskitetysti yhdestä paikasta. Tällaista mallia oli lakia valmisteltaessa selvitetty, mutta siihen ei kuitenkaan ole mm. tuomiopiiriajattelusta johtuen päädytty. Tuomiopiireihin perustuva käräjäoikeuksien toiminta alkaa kuitenkin olla aikansa elänyt tapa organisoida käräjäoikeuksien toimintaa erityisesti summaaristen asioiden kaltaisessa jutturyhmässä, joka on massaluonteista ja jossa asioiden käsittely tapahtuu jatkossa lähes kokonaan sähköisesti.

5. Oulun käräjäoikeus pitää hyvänä, että summaarisia asioita käsitellään jatkossakin Oulun käräjäoikeudessa. Summaaristen asioiden arvioitu vuosittainen määrä uudessa 1.1.2019

aloittavassa Oulun käräjäoikeudessa on noin 25.000 kpl. Tällaisella määrällä asiaryhmän käsittely voidaan myös organisoida siten, että tehokkuushyötyjä saavutetaan. Oulun käräjäoikeudessa toteutettiin vuonna 2017 summaaristen asioiden käsittelyn uudelleen organisointi. Uudistuksessa oleellista oli summaaristen asioiden käsittelijöiden keskittyminen pelkästään summaaristen asioiden käsittelyyn. Tämän seurauksena käsittelyajat ovat tuntuvasti lyhentyneet ja ratkaisutehokkuus parantunut. Tällä hetkellä summaaristen asioiden keskimääräinen käsittelyaika Oulun käräjäoikeudessa on 2,1 kk (vuoden 2016 lopussa 3,3 kk).

6. Järjestelmän selkeys puoltaa sitä, että kaikki summaariset asiat otetaan keskittämisjärjestelmän piiriin.

7. Oikeusturvan kannalta on tärkeä oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 20 §:n säännös, että mikäli summaarinen asia riitaantuu, se palautuu käsiteltäväksi riita-asian säännönmukaiseen oikeuspaikkaan. Tästä on kuitenkin perusteltua poiketa, mikäli asianosaiset antavat siihen nimenomaisen suostumuksensa.

Sähköisen asioinnin lisääminen

8. Sähköisten järjestelmien käytön tehostaminen summaarisissa asioissa on kannatettavaa. Tällä voidaan saavuttaa todellista tehokkuuden lisääntymistä ilman, että kynnys saattaa asia vireille käräjäoikeudessa nousee liian korkealle. Koska yksityishenkilö jatkossakin voi saattaa oman asiansa vireille paperimuodossa, ei uudistuksesta voida katsoa seuraavaan oikeusturvariskejä kansalaisille.

Todisteellisen tiedoksiannon kehittäminen

9. Yhdymme hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon, että puhelintiedoksianto on tiedoksiantotapana toiminut hyvin, eikä siitä ole seurannut oikeusturvaongelmia. Ei ole syytä epäillä, että järjestelmän laajentamiseen ehdotetulla tavalla kaikkiin summaarisiin riita-asioihin liittyisi siihenkään oikeusturvaongelmia.

Oulussa 2.3.2018

Laamanni Antti Savela

Osaston johtaja, käräjätuomari Heikki Juntunen